

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่น
ในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม
อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
The Buddhadhamma Application for Developing of Local Creative
Leadership in Community Development of Plong Ta lam Subdistrict at
Wang Chan District of Rayong Province

วันดี ชันแก้ว¹, สายัณห์ อินนันใจ² และ สมจิต ขอนวงค์³
Wandee Khankaew¹, Sayan Innanjai² and Somjit Konwong³

Received: 30 April 2024; Revised: 10 July 2024; Accepted: 27 July 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และเสนอแนวทางแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกเป็น 1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R = .678^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ

^{1 2 3} วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author, E-mail: dekdoi2529@gmail.com

3. แนวทางแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม พบว่า การเข้าถึงประชาชนที่กล้าแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากพื้นที่ต้องมีการประกอบอาชีพในการดำเนินชีวิต ทำให้ประชาชนเหล่านั้นไม่ได้อาศัยประจำหรือไม่มีเวลามากพอในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมหรือจัดพื้นที่สำหรับประชาชนในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ตามโอกาสที่เหมาะสมต่าง ๆ เพื่อจะได้รวบรวมข้อคิดเห็น และนำมาเป็นฐานข้อมูลในการนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป

คำสำคัญ: หลักปาปนิกรธรรม; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; การพัฒนาชุมชน

Abstract

This research article aims to examine the level of creative leadership among local administrators in community development, the relationship between Buddhist principles and creative leadership, and to propose guidelines for applying Buddhist principles to enhance the creative leadership of local administrators in the Phlong Ta lam Subdistrict Administrative Organization. This mixed-method study includes a quantitative approach, utilizing Taro Yamane's formula for sample selection, resulting in a sample size of 369 respondents. Data analysis involved frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation. For the qualitative aspect, in-depth interviews were conducted with 12 key informants, and content analysis was applied within relevant contexts. The findings are presented in narrative form, supported by tables displaying frequency distributions of the key informants to complement the quantitative data.

Research findings revealed that: The level of creative leadership among local administrators in community development at Phlong Ta lam Subdistrict Administrative Organization, Wang Chan District, Rayong Province, can be classified into two areas: The application of Buddhist principles to develop the creative leadership of local administrators in community development at Phlong Ta lam Subdistrict was generally at a high level. The development of creative leadership of local administrators in community development at Phlong Ta lam Subdistrict was also generally at a high level. The relationship between Buddhist principles and creative leadership among local administrators in community development at Phlong Ta lam Subdistrict showed a moderately strong positive correlation ($R=.678^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level. The guidelines for applying Buddhist principles to develop the creative leadership of local administrators in community

development at Phlong Ta lam Subdistrict revealed that access to citizens who are willing to express creative ideas is limited, as the community primarily engages in livelihood activities. These residents do not live permanently in the area or lack sufficient time to offer constructive feedback for creative development. Suggestions: It is recommended to organize activities or create spaces for citizens to share their opinions on creative development initiatives at appropriate times. This would allow for the collection of feedback and provide a database that can be utilized for future development efforts.

Keywords: Papanikadhamma; Creative Leadership; Community Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Volatility) ในปัจจุบัน กำลังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สังคมต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจที่แข่งขันกันอย่างเสรีและไร้พรมแดน ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความท้าทายใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์คือการเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตทุกสิ่ง (Internet of Things) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็วในทุกสังคม และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อสังคมทุกพื้นที่ จึงเป็นปัญหาในการบริหารจัดการเพื่อสร้างสมดุล ลดข้อขัดแย้ง และพัฒนาความมั่นคงและความยั่งยืนในพื้นที่อย่างเหมาะสม (World Economic Forum, 2023) การเปลี่ยนแปลงด้านการปกครองที่มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อท้องถิ่น เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดแต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ประชาชนในชนบทได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่มุ่งกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น การกระจายอำนาจดังกล่าวทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้รวดเร็วกว่าหน่วยงานหลักของภาครัฐที่มีกะห่างไกลจากพื้นที่และประชาชน

บทบาทและภาระหน้าที่ของผู้นำในองค์การบริหารส่วนตำบลในการนำพาท้องถิ่นที่ตนรับผิดชอบให้เกิดการพัฒนาและความก้าวหน้า ตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศไทย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมายหลักของแผนฯ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดหลัก 5 ประการ ได้แก่ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม 2) การ

พัฒนาทักษะและความสามารถของคนสู่โลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคมที่มีโอกาสและความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน 5) การเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้โรคระบาดใหม่ ทั้งนี้ การพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับพันธกิจดังกล่าว จำเป็นต้องใช้แนวคิดและกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อให้พื้นที่ที่รับผิดชอบเกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน (Volatility) โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีที่มาพร้อมกับการเข้าสู่ยุค Disruptive ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทุกด้านที่เกิดขึ้นทุกวัน ปัญหาดังกล่าวเป็นบทบาทของผู้นำที่มีภาวะผู้นำ (Leadership) ในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสร้างสรรค์ (พระคมกริช จนทสุทโธ (สุขพัตร) และ คณะ, 2023) ด้วยการใช้ความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) ตามแนวคิดของ Robinson ที่เน้น 5 คุณสมบัติสำคัญของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 2) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 3) การคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล 4) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 5) การทำงานเป็นทีม

พื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ถือเป็นพื้นที่สำคัญด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นแหล่งพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมทางการเกษตรและการท่องเที่ยว โดยประชาชนในพื้นที่มีอาชีพและรายได้ที่ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้บริหารท้องถิ่นควรให้ความสำคัญ (องค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม, 2564) ผู้วิจัยมีโอกาสทำงานในพื้นที่นี้ ซึ่งได้เห็นการพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในชุมชน โดยผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนต้องมีภาวะผู้นำที่หลากหลายและมองการณ์ไกล ซึ่งการมีแนวคิดที่แตกต่างกันทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์ และอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาพื้นที่ให้ก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการบริหารจัดการในพื้นที่พบว่าการพัฒนาในบางพื้นที่ยังขาดการครอบคลุมอย่างครบถ้วน ซึ่งมีความท้าทายจากความหลากหลายทางการเมืองและความเห็นที่แตกต่างกันในชุมชน การขาดเอกฉันท์ในการร่วมมือกันยกระดับพื้นที่เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยใช้กระบวนการทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ โดยมีแนวคิดผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักปาปนิยกรรม 3 มาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการสำหรับนักบริหาร ได้แก่ 1) จักขุมา หมายถึง การมีปัญญามองการณ์ไกล 2) วิธูโร หมายถึง ความเชี่ยวชาญในการจัดการธุระ 3) นิสสยสัมปันโน หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาผู้อื่นและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หลักธรรมเหล่านี้สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการพัฒนาและเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับพื้นที่ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

หลักธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยใช้กระบวนการวิจัยที่มีความเป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาในพื้นที่ และสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งรวมการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ .

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเทียบสัดส่วน (Proportional Multi-Stage Random Sampling) ตามขั้นตอนของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) นอกจากนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ซึ่งรวมถึงการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะถูกวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน ซึ่งเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 2) ผู้นำชุมชน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้รับการอนุมัติจากหลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกรวบรวมและนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อที่จะนำเสนอประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏในการวิจัย โดยจะมีการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาในแต่ละประเด็นที่ได้ศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.79) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) มีความยืดหยุ่นและปรับตัว และ 5) การทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การมีวิสัยทัศน์	4.05	0.83	มาก
2. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.05	0.78	มาก
3. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.09	0.81	มาก
4. มีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.02	0.82	มาก
5. การทำงานเป็นทีม	4.16	0.70	มาก
ภาพรวม	4.07	0.79	มาก

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R = .678^{**}$) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .511^{**}$) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .443$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างน้อย ($R = .387$) ด้านมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .478$) และด้านการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R = .719^{**}$) ดังปรากฏรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	ตัวแปรตาม				
		1. การมีวิสัยทัศน์	2. การมีความคิดสร้างสรรค์	3. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4. มีความยืดหยุ่นและปรับตัว	5. การทำงานเป็นทีม
ตัวแปรต้น						
ปาปนิกรรม	.678**	.511**	.443	.387	.478	.719**
1. จักขุมา	.510**	.467**	.415**	.289	.515**	.724**
2. วิตุโร	.631**	.460**	.344	.428**	.621	.748**
3. นิสยสัมปโน	.893**	.580**	.584**	.456	.399	.622**

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ในความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนควรประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary Thinking) ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของชุมชนและชี้นำประชาชนให้เห็นถึงความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผ่านกระบวนการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ของผู้นำและศักยภาพในการทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนารูปแบบอย่างสร้างสรรค์ 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนที่สร้างสรรค์ต้องอาศัยแนวคิดพื้นฐานที่เกิดจากชุมชนร่วมกับจินตนาการ เพื่อออกแบบวิธีการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Consideration of Individuality) การเข้าถึงประชาชนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาที่สร้างสรรค์ ผู้นำต้องเข้าใจความเป็นตัวตนของประชาชนแต่ละคนและความต้องการที่แตกต่างกัน

การเข้าไปพูดคุยและรับข้อคิดเห็นจากประชาชนจะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่มและพื้นที่ได้ 4) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การเข้าใจในบริบทของชุมชนที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ผู้นำต้องมีความรอบรู้ในชุมชนและสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานได้ตามสถานการณ์ การให้อิสระทางความคิดและการทำงานมีความสำคัญในการพัฒนาที่สร้างสรรค์ แต่ต้องทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 5) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ผู้นำต้องเข้าใจการทำงานร่วมกันของประชาชนในชุมชน รวมถึงการวางแผนและการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมที่ดีจะช่วยให้เกิดการประสานงานและการทำงานร่วมกันที่ราบรื่น โดยเน้นการอิสระในการทำงานที่ยังคงสอดคล้องกับเป้าหมายของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ประกอบด้วยดังนี้

1. ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

1.1 การมีวิสัยทัศน์ ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยมอยู่ในระดับสูง ซึ่งหมายถึง ผู้นำท้องถิ่นสามารถมองภาพรวมและกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนได้อย่างชัดเจน โดยเน้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำสามารถแสดงถึงการขึ้นนำเป้าหมายและความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนด้วยการสร้างสรรค์และการใช้แนวคิดใหม่ ๆ เพื่อให้ชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืน และตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ งานวิจัยของวิรัช ธัญย์พัฒนกุล (2566) สนับสนุนแนวคิดนี้ โดยแนะนำว่า การอบรมและพัฒนาสมาชิกสภาเทศบาลให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองในกระบวนการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชนในแต่ละพื้นที่

1.2 การมีความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นมีระดับสูง ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าผู้นำสามารถเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและชุมชน เช่น การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน หรือการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบที่ไม่ซ้ำซ้อนและน่าสนใจ งานวิจัยของสุรกิจ สุวรรณแกม (2562) พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการจัดการตนเองและการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนา

1.3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีระดับสูง ซึ่งหมายถึง ผู้นำสามารถรับรู้และเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชนในการแสดงออกถึงความสามารถและศักยภาพเฉพาะตัว การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เน้นความเข้าใจและให้กำลังใจในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางที่สร้างสรรค์ งานวิจัยของสุรภิจ สุวรรณเกษม (2562) สนับสนุนผลการศึกษาโดยแนะนำว่า การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม ซึ่งประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา จะส่งผลให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.4 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ในด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ผู้นำท้องถิ่นมีระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำท้องถิ่นสามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน และสามารถปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนเติบโตได้อย่างยั่งยืน งานวิจัยของพระปัญญา โชติธมโม (2562) เน้นว่า ผู้นำที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและมีความยืดหยุ่นในการบริหารงานจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับทีมงานและประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

1.5 การทำงานเป็นทีม การพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านการทำงานเป็นทีมมีระดับสูง ซึ่งหมายถึง ผู้นำสามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสื่อสารที่ดี การร่วมมือกันในทุกระดับ และการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางสร้างสรรค์ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานเป็นทีม จะช่วยให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบและประสบผลสำเร็จ งานวิจัยของอรุณกรณ จิณะโสธ (2565) พบว่า การส่งเสริมความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาชุมชนและการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.678^{**}$) ซึ่งหมายความว่า การประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในผู้บริหารท้องถิ่นส่งผลให้ผู้นำสามารถแสดงภาวะผู้นำได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงค์) (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือ พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรธรรมประกอบด้วย 1) ด้านจักขุมา (วิสัยทัศน์): ผู้นำควรเข้าใจทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้สามารถสื่อสารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจหลักการบริหารได้อย่างชัดเจน 2) ด้านวิรูโร (ความสามารถด้านการบริหาร): ผู้นำควรมีทัศนคติที่เปิดกว้าง สามารถบริหารงานได้อย่างเสมอภาค ให้โอกาสในการพัฒนา สร้างแรงจูงใจ และสามารถ

แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยร่วมมือกัน 3) ด้านนิสยสัมพันธ์ (มนุษยสัมพันธ์): ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายและมีจิตสาธารณะเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น ผู้บริหารควรใส่ใจบุคลากร สร้างความเชื่อมั่นและความผูกพันในองค์กร ทั้งนี้ผลการศึกษาในงานวิจัยของ รังสิยา แสนทีสุข และสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ (2567) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบบริการของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำแบบบริการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบบริการสามารถกำหนดและวางแผนการทำงานได้อย่างมีระบบและชัดเจน โดยการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของครู ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ นอกจากนี้การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบบริการมาก จะช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ส่งเสริมการพัฒนาครูและผลตอบแทนที่ยุติธรรม ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการทำงานและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในพื้นที่นี้ประกอบด้วยหลายประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

3.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนต้องเป็นหลักในการกำหนดเป้าหมายของชุมชนและชี้้นำให้ประชาชนเห็นถึงความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคตผ่านกระบวนการสื่อสารที่ชัดเจนและสร้างความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ของผู้นำและเห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปัญญา โชติธมโม (แก้วหวางค์) (2561) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี โดยพบว่า ด้านจักษุมา (วิสัยทัศน์) ผู้นำต้องเข้าใจทิศทางและวิสัยทัศน์ขององค์กร และสามารถสื่อสารให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจได้อย่างชัดเจน เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ การเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนที่สร้างสรรค์ต้องอาศัยการประสานงานกับประชาชนในชุมชน เพื่อร่วมกันออกแบบแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยต้องมีการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับข้อมูลและบริบทของชุมชนในการออกแบบแผนพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปัญญา โชติธมโม (แก้วหวางค์) (2561) ที่พบว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมช่วยให้ผู้บริหารสามารถผสมผสานทักษะการบริหารที่สมดุลและสร้างสรรค์ได้

3.3 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การเข้าถึงประชาชนและเข้าใจความต้องการของแต่ละบุคคลในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาที่สร้างสรรค์ ผู้นำต้องสามารถมองเห็นความแตกต่างของแต่ละบุคคลและชุมชน และนำความหลากหลายเหล่านี้มาสร้างเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาที่มี

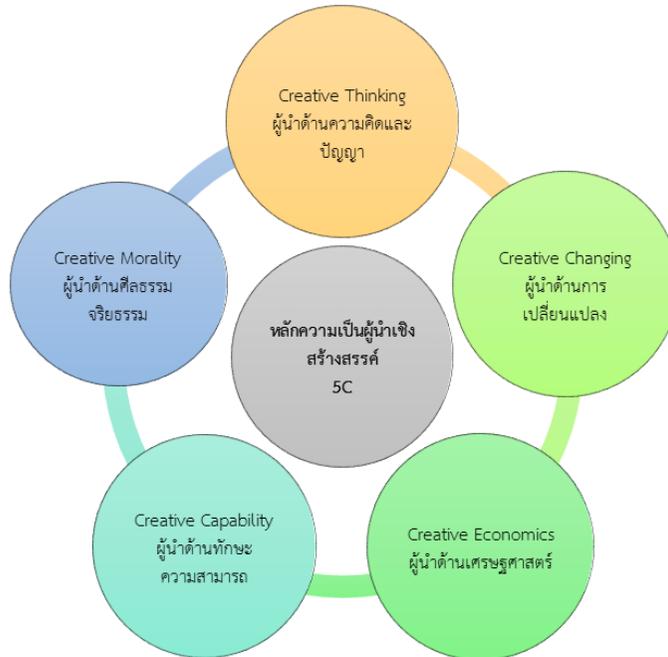
ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอภิรัตน์ ฐิตวิริโย (ดาประโคน) (2561) ที่พบว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะการวิเคราะห์ที่ดี พร้อมทั้งมีความขยันหมั่นเพียรในการฝึกฝน และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกับชุมชน

3.4 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ในสภาวะที่ชุมชนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติงานตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้นำต้องพร้อมที่จะให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนวทางต่าง ๆ เพื่อผลักดันการพัฒนาที่สร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับกรอบเดิม ทั้งนี้ต้องมั่นใจว่าแนวทางใหม่ ๆ ที่เลือกใช้นั้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระนุกูล อธิวิโร (บุญไทย) (2565) ที่พบว่า ผู้นำต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและทำงานร่วมกับประชาชนอย่างยืดหยุ่นเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

3.5 ด้านการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมในชุมชนมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางและการวางแผนการพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้นำต้องมีทักษะในการประสานงานและการจัดการให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และ อุษณกร ทาวะรัมย์ (2561) ที่พบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนมาจากการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมจากประชาชน และการจัดการที่มีประสิทธิภาพในระดับชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอลำปาง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้ประยุกต์หลักปาณิกรรม ซึ่งประกอบด้วย การมีปัญญามองการณ์ไกล การจัดการธรรมาด้วยด้วยความเชี่ยวชาญเฉพาะ และการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นได้เนื่องจากมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลงตาเอี่ยม โดยแบ่งเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว 5) การทำงานเป็นทีม ผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่แสดงไว้ในภาพที่ 2

ภาพ 1 หลัก 5C องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากงานวิจัย
(ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย)

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลงตาเยี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ทำให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่สำคัญ ซึ่งนำมาประยุกต์เป็น 5C MODEL โดยสรุปได้ดังนี้:

1. Creative Thinking (ผู้นำด้านความคิดและปัญญา) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีความสามารถในการคิดใคร่ครวญและตรึงตรองข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้พัฒนาและปรับปรุงชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยการจำแนกข้อมูลและนำมาใช้ในทางที่สร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์คือ การริเริ่มคิดใหม่ ๆ การใช้แนวคิดที่คล่องตัวและยืดหยุ่น รวมถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

2. Creative Changing (ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง) ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีศักยภาพในการกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงในตนเองและผู้อื่น โดยผู้นำต้องมีความมั่นใจในตนเองและความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสร้างแรงกระตุ้นให้กับทีมงาน มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในทีมและกับประชาชน พร้อมทั้งการเปิดรับความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่อาจแตกต่างจากแนวทางของตนเอง

3. Creative Economics (ผู้นำด้านเศรษฐศาสตร์) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีทักษะและความรู้ในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในด้านการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ผ่านการส่งเสริมอาชีพที่มั่นคงและการพัฒนาสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับทุกคนในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและการสร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นธรรม

4. Creative Capability (ผู้นำด้านทักษะความสามารถ) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมทั้งทางด้านปัญญาและทักษะการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้นำที่มีสติปัญญาต้องมีความรู้รอบในทุกด้าน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร ชุมชน และบริบททางสังคม เพื่อสามารถวางแผนพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม ผู้นำที่มีทักษะจะสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

5. Creative Morality (ผู้นำด้านศีลธรรมจริยธรรม) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี เป็นแบบอย่างในการดำรงตนตามหลักศาสนาและศีลธรรมสากล ผู้นำที่มีศีลธรรมจะสามารถนำพาชุมชนให้ดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขและเป็นระเบียบ ในขณะเดียวกันต้องรักษาความเป็นกลางและวางตัวอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและถูกต้องตามหลักธรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยนี้สามารถสรุปภาพรวมได้ว่า ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในระดับค่อนข้างสูง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=.678^{**}$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ควรประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนต้องเป็นหลักในการกำหนดเป้าหมายของชุมชน โดยการนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ที่อิงกับแนวคิดพื้นฐานที่เกิดจากชุมชนเอง 2) การเข้าถึงประชาชน เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้นำต้องเข้าใจความเป็นตัวตนของประชาชนในแต่ละพื้นที่ 3) การเข้าใจบริบทของชุมชน ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ผู้นำต้องมีความเข้าใจในรูปแบบการทำงานเป็นทีมที่ช่วยให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ รวมทั้งการประสานงานที่เหมาะสมตามลักษณะงาน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้นำควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ครอบคลุมทุกปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และพร้อมที่จะนำปัญหามาเป็นประเด็นในการพัฒนาพื้นที่เพื่อลดช่องว่างทางสังคม

1.2 ประชาชนและผู้ปกครองมีช่องทางกลางในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรมีการนำข้อมูลพื้นฐานของชุมชนมาเป็นตัวอ้างอิงในการพัฒนา ปรับปรุงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่

2.2 ผู้นำควรมีบทบาทสำคัญในการนำพาประชาชนเพื่อทำให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน

2.3 ควรมีการแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา ความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ร่วมกันระหว่างผู้นำและประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

3.2 ควรศึกษาการบูรณาการการทำงานแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

3.3 ควรศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมให้มีความมั่นคงในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

พระคมกริช จันทสุโข (สุขพัตร), พระครูศรีปริยัติยารักษ์ และวงษ์อมรวิทย์ ชุตินพนธ์. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 4(1), 42-53.

พระนุกูล อธิวโร (บุญไทย). (2565). ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงศ์). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอาคม อตถเมธี และพระมหาจักรพล สิริโร. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระอภิรัตน์ ฐิตวิริโย (ดาประโคน). (2561). การศึกษารูปแบบการงานพัฒนาชุมชนในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง: การศึกษาพื้นที่ชุมชนเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสิยา แสสนทวีสุข และสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบบริการของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 5(1), 57-70.
- วิรัช ธัญพัฒนกุล. (2565). บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. Journal of Lanna Societies, 1(4), 30-39.
- วิสิทธิ์ ยิ้มยิ้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรกิจ สุวรรณแกม. (2562). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรกิจ สุวรรณแกม. (2562). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570). ระยอง: องค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม.
- อรรถกรณ จิณะโสต. (2565). บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Robinson, K. (2007). The Principles of Creative Leadership. New York: McGraw-Hill.
- World Economic Forum. (2020). Shaping the Future of the New Economy and Society. 24 January 2023. Retrieved from <https://www.weforum.org/platforms/shaping-the-future-of-the-new-economy-and-society>